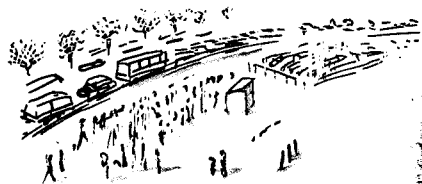

Yliopistolain valmisteluvaiheessa käytiin kriittistä keskustelua, joka nyt tuntuu vaimentuneen. Miten vastarinnan kävi?

Mitä tapahtui keskustelulle?

Uusi yliopistolaki astui voimaan tammikuussa 2010.

— Kuten tavallista, tämäkin uudistus vahvistaa yksiä ja heikentää toisia. Hyötyjiä ovat etenkin Aalto-yliopisto sekä sitä ajaneet elinkeinoelämän edustajat, jotka haluavat saada yliopistotutkimukselta tukea yritysten tuotekehittelyyn, toteaa tutkija **Tuukka Tomperi** Tampereen yliopistosta.

Lyhytjänteinen ajattelu asettaa tieteenaloja ja tutkimuskohteita hyvin eriarvoiseen asemaan keskenään. Esimerkiksi säästöjen ja tehokkuuden nimissä toteutettu tutkimusyksikköjen koon kasvattaminen ja pienten laitosten karsiminen voi olla järkevää luonnontieteissä, jotka tarvitsevat laajaa teknistä arsenaalia. Näin ei kuitenkaan ole kaikilla aloilla.

— Ihmis- ja yhteiskuntatieteellisillä aloilla tutkimuksen perusyksikkö on selvemmin yksi tutkija, aluksi motivoitunut opiskelija. Häinkin hyötyy aktiivisesta keskustelusta ja tutkimusryhmän tuesta, mutta laitoksen ilmapiiri on paljon merkittävämpi tekijä kuin koko. Pieni voi olla laadukasta.

Humanistisessa ja yhteiskuntatutkimuksessa on usein hedelmällistä kilpailua koulukuntien ja näkökulmien välillä. Esimerkiksi filosofian tutkimus on Helsingin ulkopuolella jakaantunut pieniin mutta omaleimaisiin yksikköihin eri yliopis-

toissa. Tämä on Tomperin mukaan vahvistanut filosofian antia yliopistoille ja yhteiskunnalle. Vaikutusta ei olisi syntynyt, jos kaikki filosofia olisi koottu yhteen suuryksikköön samaan yliopistoon.

— Inhimilliseen todellisuuteen paneutuvat tieteet elävät moniarvoisuudesta ja näkökulmien dialogista — ja vastaavasti tuottavat sitä ympärilleen, Tomperi muotoilee.

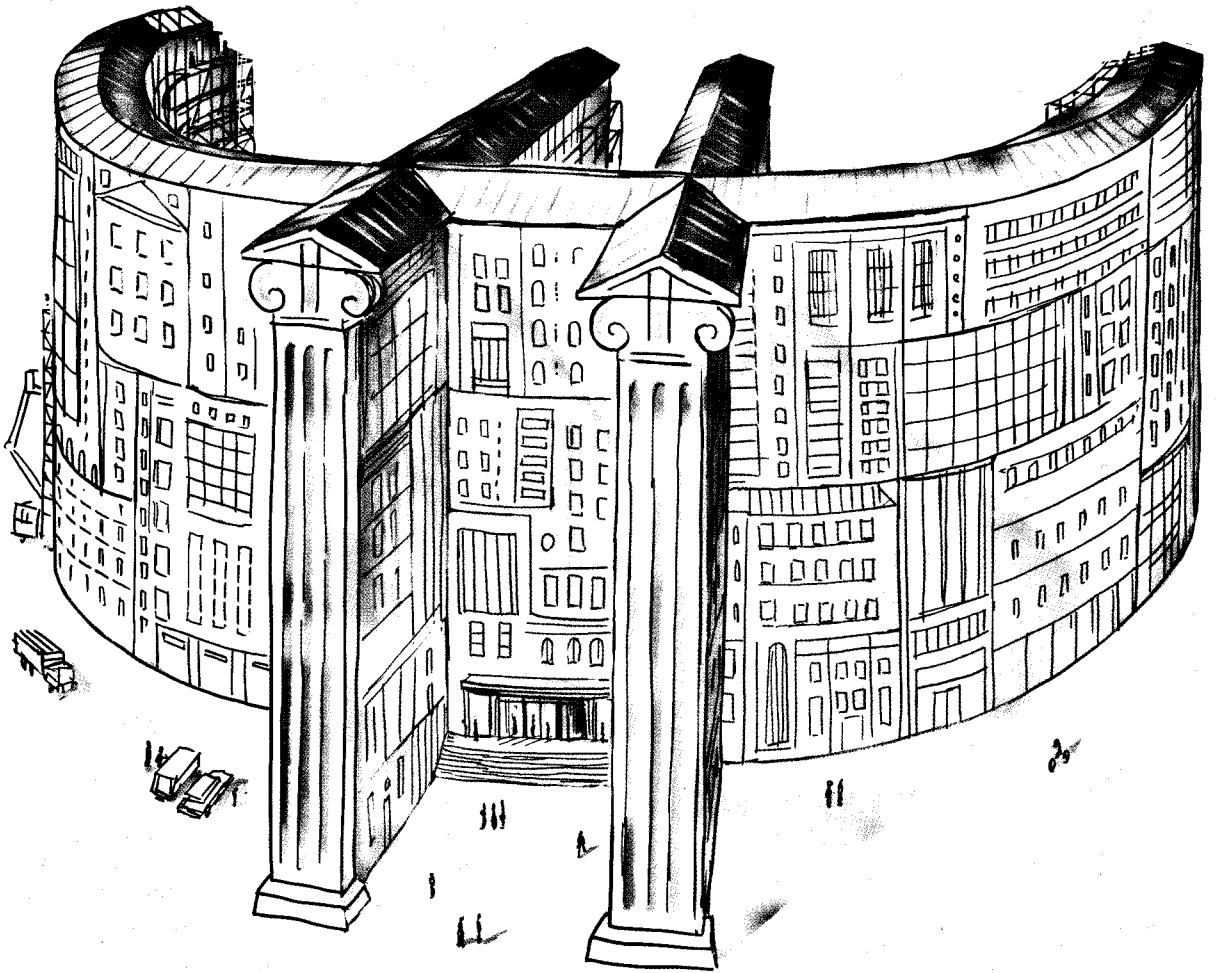
Maailmankuvan kehittäjä

Yliopistolaitoksen muutoksella on pitkä historia. 1960–70-luvulta lähtien yliopistoilta on vaadittu suurempaa kansan- ja yritystaloudellista panosta. Nykyisten muutosten juuret ovat 1980-luvun nousukaudella ja etenkin 90-luvun käännteessä, jolloin globaalin kilpailukyvyyn retoriikka nousi hyvinvointiyhteiskuntaa tärkeämmäksi.

Mitä yliopistouudistuksen myötä voidaan menettää?

— Akateeminen vapaus on vaakalaudalla, kun yliopistoilta vaaditaan suoraan nykyiseen elinkeinoelämään kohdennettuja tuotoksia ja toiminnan tarkkaa ennustettavuutta. Vapaa, uusia oivalluksia tuottava tutkimustyö on kuitenkin hidasta, keikelevää ja ennustamatonta. Tieteen tekeminen on muodoltaan usein lähempänä taidetta kuin touloutta ja teknologiaa, Tuukka Tomperi miettii.

Yliopisto on myös korkeimman opetuksen paikka. Opiskelun ei tulisi olla vain reitti työelämään, vaan sen pitäisi antaa eväitä kriittisen ajat-

telun ja maailmankuvan kehittämiseksi. Yliopistokoulutuksen saaneilta tulisi odottaa laaja-alaisia ja ennakkoluulottomia näkemyksiä maailmasta, eikä vain työelämän alati muuttuvien tarpeiden mukaan täsmättyä ammattipätevyyttä.

— Nyt vaaditaan, että yhä useampien pitäisi lähteä yliopistosta vain kolmen vuoden kandidaatin tutkinnolla. Maisteriksikaan ei saisi opiskella viittä vuotta pidempään. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen ero hämärtyy, Tomperi huomauttaa.

Vauras maa, ankara yliopisto

Vuosi sitten yliopistolaista käytiin akateemisissa maailmassa ankaraa kiistaa, joka päättyi lain voimaantumiseen viilausten ja tarkennusten jälkeen. Moni tutkija toivoi, että lakiprosessia seuraisi jonkinlainen kädenojennus valtiolta — ehkäpä

aikaa suunnitella yliopistokohtaisia uudistuksia rauhassa.

— Kävi päinvastoin. Yliopistot laitetaan mullistamaan itsensä järjettömän nopealla tahdilla ja työntekijät ovat törmänneet aiempaa tylimpään henkilöstöpolitiikkaan. Suomi on vauraampi kuin koskaan, mutta toimintojen karsiminen yliopistoissa perustellaan säästötarpeella, Tomperi toteaa.

Yhteistä hyvää rakentaviin palkkatyöläisiin kohdistuu entistä nöyryyttävämpiä vaatimuksia. Myös vaatimukset opiskelijoita kohtaan ovat tehokkuuteen kurittavia.

— Aivan kuin opiskelijoiden olisi uhraudettava elinkeinoelämää ja kansantaloutta varten ja unohdettava opiskelun yksilöllinen motivaatio. Siellä missä pitäisi puhua arvoista ja arvostuksista, kuten yliopistokoulutuksen ja tieteen merki-

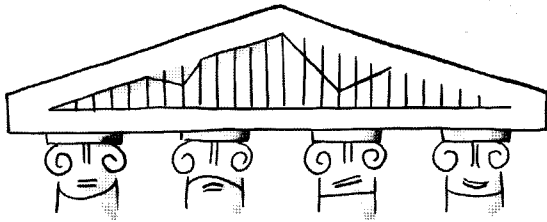
99

Yliopiston tehtäviin kuuluu kriittisen keskustelun ylläpito.

tyksistä, jyrätään keskustelujen yli vaihtoehtotoman kilpailupolitiikan nimissä.

Tomperi kiinnittää huomiota retoriikkaan, jolla uudistusta perusteltiin: autonomia, huippu, kansainvälisyys, innovaatio... Korea kieli saattoi katkeä ikävän tosiasian. Valtio tuntuu olevan yhä haluttomampi rahoittamaan tutkimusta, josta ei saa suoraa taloudellista vastinetta.

— Yliopistojen perimmäinen tehtävä ei ole taloudellisen lisäarvon tuottaminen. Yliopiston tehtäviä ovat vapaa tieteellinen tutkimus ja opetus, kulttuurin luova uudistaminen ja kriittisen keskustelun ylläpito. Näistä tulisi pitää kiinni, Tuukka Tomperi painottaa. ☞

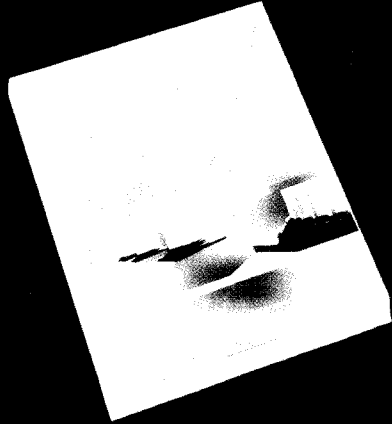

MIKÄ TEOS?

Filosofi, kasvatustieteen tutkija **Tuukka Tomperi** on toimittanut kirjan *Akateeminen kysymys? Yliopistolain kritiikki ja kiista uudesta yliopistosta* (Vastapaino, 2009). Teos palaa yliopistolain valmisteluun ja vastustukseen. Puheenvuoroja esittävät lakia kritisoineet tutkijat **Heikki Patomästä** ja **Thomas Wallgrenista**, **Jussi Vähämäkeen** ja **Martina Reuteriin**. Kirjaan sisältyy myös Tomperin analyysi yliopistouudistuksen taustoisista. ☞

 LAKIMIESLIITON KUSTANNUS

YLIOPISTOJEN UUDET PELISÄÄNNÖT

Hinta alk. **59 €** + alv 8 %

**Tarmo Miettinen, Matti Muukkonen,
Matti Myrsky, Teuvo Pohjolainen**

UUSI YLIOPISTOLAINSÄÄDÄNTÖ

Uusi yliopistolaki tuo tullessaan paljon muutoksia. Esimerkiksi yliopistojen talous ja hallinto on järjestettävä kokonaan uudella tavalla. Kirjassa selvennetään uuden lainsäädännön sisältöä ja arvioidaan sen vaikutuksia.

Jäsenetuhinta 59 euroa (+ alv 8 %),
normaalihinta 78 euroa (+ alv 8 %)
ISBN 978-952-246-009-7, 349 s

Pyydä tarjous isommasta kirjaerästä.

Kustannuspäällikkö
Antti-Pekka Hulkko
Puh: 09 2286 0304
Email: antti-pekka.hulkko@chamber.fi

Tilaukset ja lisätiedot:

www.lakimiesliitonkustannus.fi